

in pomorstvo pa je mladica mogočnega debela Jadranske straže, najpozorneje negovani poganjek, čigar plod je najbolj razelen in najtežje pričakovani, seme, ki naj se razmnoži in razraste in izboljša do skrajnih vrhlin — Podmladek Jadranske straže.

V svesti si, da od mladine zavisi bodočnost naroda, poklanja Jadranska straža njemu nacionalnemu jugoslavskemu oblikovanju vsu pozornost. S podvojenim skrbjo skuša v mladini razviti in izkristalizirati zavest o prvenstveni važnosti morja za našo zemljo, gojiti hoče v njenih srcih ljubezen za to morje kot za najdragocenejši del Jugoslavije, da ga v spoznanju in ljubezni obvaruje sebi in svoji državi brez kakršnih koli zavojevalnih namenov, da pa bo pripravljena nalik junaškim prednikom stati na braniku vedno in ob vsaki priliki, ako bi se kdaj drznil kdo stegniti neprijateljsko roko po onem, kar je samo naše in božje.

Novo in hvaležno torišče za učiteljevo udejstvovanje. Ni ga oviralo težavno šolsko in preobloženo izvenšolsko delo, niso ga strahile ovire in zapreke, z mladostnim ognjem je zgrabil za plug in zaorjal je v ledino, uspehi pa so kronali njegova idealna prizadevanja. Več kot sto tisoč mladih jadranskih stražarjev in čuvarjev našega morja šteje danes organizacija Podmladka Jadranske straže v državi, od tega polovico v dravski banovini.

»Mladino na morje, saj sta morje in mladina naša bodočnost!« V znamenju tega gesla se je delalo in se dela po vseh organiziranih šolah. Vsak član in vsaka članica PJS mora v teku svojega šolanja vsaj enkrat na morje, da se ob živem vrelcu svojega hrepenenja napije ljubezni in požrtvovalnosti zanj, da osebno vsaj bežno vidi in zasluži njegovo silno gospodarsko vrednost, da za vse dni postane in ostane njegov najvnetejši pobornik in zagovornik.

Za izlete na morje in za letovanja ob njem v domovih JS pa so potrebna sredstva, ki zanje zopet vodi in izpelje vsa briga učitelja, učiteljice, poverjenika, poverjenice PJS na šoli. Prireajo se igre, akademije, svečanosti, vrše se zbiranja, dopisovanja in to in ono in tretje, povsod je spet prvi in poslednji — učitelj.

In kdo skrbi za razigrane izletnike na poti, kdo vestno nadzira slabotne letovalce, kdaj vodi mladinske kolonije po domovih JS? In to leto za leto, da je bilo teh dobrot deležnih že dokaj desetstisoč šolskih otrok, v prvi vrsti najvnetejši in najpotrebnejši. In jih še bo! S čigavim posredovanjem, s čigavo pomočjo?

Šolske sobe in hodnike krasi slika z našega morja, po njih odmevajo pesmice o njem, v njih kuje mladina s svojimi vzgojitelji visoke načrte.

Uvajanje in izvajanje vodnega športa, pevske zbori PJS, stotine ličnih praporov PJS in tisočglave povorke na mogočnih svečanih Jadranske straže, predavanja o našem morju in pomorstvu po šolah, društvi in v radiu, pomorski članki v mladinskih listih, stanovskih časopisih in strokovnih revijah, pa še kopica drugih kamnov v zgradbi naše pomorsko-obrambene kulture so zgovorni dokaz učiteljevih prizadevanj.

Veliko je nacionalno in socialno vzgojno delo jugoslovanskega učiteljstva v organizaciji JS in PJS, da nam zraste nov rod, močan po duši in krepak po telesu, rod zavednih Jugoslovancev, ki bo zrl bodočnost naroda in moč države na Jadranu.

To je opetovano javno priznala in poudarila Jadranska straža na svojih skupščinah in kongresih ter izrazila učiteljstvu svojo hvaležnost.

Smo pa šele na pol poti. Še je potrebna jaka propaganda, podvojena vnema za cilje jadranskega pokreta, dokler ne bo slednji naš sodržavljan prepričan o važnosti morja ter do dna duše prežet z ljubeznijo do jugoslovanskega Jadrana.

V trdni veri, da le požrtvovalno delo rodi uspehe in da smo sami kovači usode naroda in države ter v neomajni ljubezni in zvestobi do svojega narodnega kralja in mile očetnjave, bo to odgovorno nalogo kot doslej tudi v bodoče brez pridržka in pomisleka vršilo predvsem naše učiteljstvo. Učiteljeva bo za sluga, čim postane primorska Jugoslavija pomorska država. Viktor Pirnat.

(Gornji članek je v srbohrvatskem prevodu priobčil pedagoško-socialni časopis »Učitelj« br. 7—8, mart-april 1939.)

Občni zbor Pedagoške centrale

XVIII. občni zbor Pedagoške centrale v Mariboru se je vršil v nedeljo, 4. junija t. l., ob 10. uri v slavnostni dvorani državne učiteljske šole. Svoj pozdrav so poslali Pedagoško društvo v Ljubljani, Zveza društev Šola in dom v Ljubljani ter mestni nadzornik A. Alt, okr. šol. nadz. Močnik pa je opravičil svojo odsotnost.

Pred prehodom na dnevni red je predaval po pozdravi številnim navzočim profesor G. Šilih o načelih pri sestavi učnih načrtov, katerih preosnova je bila neobhodno potrebna. Komisija za predelavo učnih načrtov, ki je zasedala od 2. do 15. maja t. l. v Beogradu in v kateri sta sodelovala člana PC prof. G. Šilih in E. Vrane, je sestavila tak načrt, da je najboljši od vseh sedanjih, vendarle je od idealnega načrta moral biti še precej oddaljen. Največje težkote pri sestavi tega okvirnega in načelnega minimalnega vsedržavnega učnega načrta, iz katerega se bo lahko sestavil avtonomni maksimalni učni načrt za posamezne banovine, so najbolj v tem, ker 60 % otrok v državi ne zadostuje 8-letni, ampak le 4-letni šolski obveznosti. V ostalem pa se javlja v vsem učnem načrtu resna težnja, da se nudi učiteljem čim več svobode, otroke zelo razbremenjuje ter se prilagaja otroški psihi in pokrajinskih prilikah, v katerih se nahajajo posamezne šole v posameznih narodnostnih in geoloških enotah v državi. Predvsem pa obvlada nove učne načrte pedo-

loško načelo in se umika dosedanjemu intelektualizmu in verbalizmu v učnih načrtih.

Po poročilih, ki so jih podali predsednik in urednik »Roditeljskega lista« G. Šilih, tajnik in upravnik »Rod. lista« A. Kopriva, blagajničarka V. Dojčinovičeva, knjižničar F. Haberman, je razvidno sledeče delovanje PC v preteklem poslovnem letu: Izdala je drugi letnik: »Roditeljskega lista«; ima pedagoško knjižnico s 3326 deli ter 26 revijami in je najbogatejša te vrste v državi; priredila je 10 diskusijskih sestankov, ki so jih obiskali 104 člani; ustanovila je odseke, in sicer: pedološkega, odsek za pedagoško teorijo, za pedagoško prakso, za domačo vzgojo, za gojitev stikov z inozemstvom, posebno s slovanskimi narodi, za šolski muzej in prireditveni odsek; nadalje je priredila v okviru mariborske kulturne razstave svojo I. pedagoško razstavo, se udeležila razstav na II. balkanskem kongresu Unije za zaščito mladine v Beogradu in razstave slovenske knjige v Ljubljani. Kot društvo, ki združuje v sebi vse resne pedagoške delavce brez razlike kakršnih koli opredeljenj, ima najboljšo stike s Pedagoškim društvom, Šolo in domom, Unijo za zaščito mladine v Ljubljani, podružnico Slomškove družbe, Ženskim društvom, jugoslovanskim učiteljskim združenjem i. dr. društvi, ki imajo v svojem programu predvsem zboljšanje vzgoje in šolstva. S sorodnim Pedagoškim društvom v Ljubljani prireja vsako leto sesta-

nek v Celju, ki daje vedno novih zamisli in pobud v prid slovenskega mladinskega šolstva. PC je sodelovala pri sestavi biografskega dela slovenskih pedagogov za »Pedagoški leksikon« Minerve v Zagrebu, ter s predavatelji pri mnogih društvih. Nudila je glavno pomoč pri ustanovitvi »Gledališča mladega roda«, prve tovrstne ustanove v državi, ki bo, kakor v vseh drugih kulturnih državah že davno delajo, pomagala dvigniti naše mladinske odre na mladinsko utemeljeno in umetniško višino. PC se je zavedala, da je vzgojslovno delo tudi socialno in nacionalno delo in obratno: Zavzela se je za ustanovitev gluhonemne v Mariboru, za odpomoč brezposelnim profesorom in učiteljskim kandidatom, katerim je posredovala instrukcije in dala na razpolago svoje prostore in knjižnico ter jih zaposlovala pri upravi »Roditeljskega lista«. Otvorila je 8. januarja t. l. za društvo »Šola in dom« v svojih prostorih vzgojno posvetovalnico, v kateri delajo izključno njeni člani-strokovnjaki.

Da je mogla kljub letošnji svetovni duhovni krizi in političnim nepravilnostim vzdržati v svoji aktivnosti, je zaslug njenih zvestih članov, posebno meščansko-šolskih učiteljev, ki so v celoti včlanjeni v PC, ljudsko-šolskih učiteljev, od katerih so včlanjeni v celoti društva Maribor-mesto, levi in desni breg, ter mnogi drugi iz vsega območja bivše mariborske oblasti, končno profesorjev srednjih šol, ki jih je nemalo število. Mnogo so pripomogle tudi gmatne podpore, posebno kraljevske uprave, ki je darovala 7500 din, mariborske mestne občine, ki je dala 3500 din, kar ni le gmatna, ampak tudi moralna podpora in priznanje dela PC, za kar je obema bila izrečena na obnem zboru še posebna zahvala.

PC je imela v preteklem poslovnem letu 5 rednih sej, prejela in rešila 142 dopisov in razposlala nad 1000 okrožnic. V tem ni všteto

delo upravnega odbora za »Roditeljski list«, ki je imel 17 sej in 375 dopisov. PC ima po naklonjenosti direktorja učiteljske šole g. F. Kadunca svoje lepe lokale v drž. učiteljski šoli ter razpolaga s svojo opremo. »Roditeljski list« se tiska v 4300 izvodih. Od lanskega leta je zaradi jezenske svetovne politične krize padlo število na 945 naročnikov, od letošnjih marčnih dogodkov naprej pa se dotok naročnin manjša tako, da so se morale izrpati skoro vse rezerve. Kljub temu ima PC resno voljo še naprej gojiti list, ki je otrok ljubezni in skrbi PC in ga bo tiskala Učiteljska tiskarna, ki bi bila založnica, izdajateljica pa bi ostala ob ugodnih gmatnih pogojih še PC. — V tem oziru je dal občni zbor polno pooblastilo upravnemu odboru »Rod. lista«, da ukrene vse po lastni uvidevnosti, če le mogoče tako, da list, ki je izborni urejen in neobhodno potreben, še nadalje izdaja. Posameznim poročilom je sledila živahna debata, v katero so posegali Senkovič, Kontler, Drekonja.

Preglednik M. Ledinek je po svojem poročilu predlagal odboru PC razrešnico s posebno pohvalo funkcionarjem.

Soglasno je bil izvoljen lanski odbor s predsednikom prof. G. Šilihom, na mesto odstopivših odbornikov pa so bili soglasno izvoljeni v odbor še bogoslov. prof. dr. Anton Trstenjak, prof. Jan Šedivy, šolski upravitelj Julij Kontler in učiteljica Mažera Ivanka.

Med program za prihodnjo poslovno dobo je bila predvidoma sprejeta pedagoška ekskurzija v Švico, ustanovitev mladinske knjižnice in čitalnice v Mariboru in povečanje knjižnice, predvsem s hrvaškimi in srbskimi deli iz območja pedagogike in didaktike.

Iz vsega je razvidno, da je delovanje Pedagoške centrale zelo plodovito in globoko ter zasluži vse priznanje in podporo tudi od strani javnosti in oblasti.

Splošne vesti

SPREJEM SLUŠATELJEV(IC) V I. LETNIK VISJE PEDAGOŠKE ŠOLE V BEOGRADU

»Učiteljski tovariš« je priobčil v štev. 38., dne 4. maja 1939., natečaj za sprejem slušatelj(ice) v višjo pedagoško šolo v Zagrebu. Isti pogoji veljajo za sprejem v višjo pedagoško šolo v Beogradu, le da pod toč. 7. navedete, kateri tuji jezik toliko obvladate, da se lahko pri študiju poslužujete tuje literature. Iz Beograda smo prejeli sporočilo, da bodo sprejemali kandidate tudi iz dravske banovine, samo da imajo izpolnjene vse pogoje za sprejem, zato opozarjamo vse prosi(ke), da priložijo vse dokumente in uverenja, kakor je navedeno v natečaju. Ako imate ocene iz one dobe, ko je bila najboljša ocena »prav dobro«, preskrbite si poleg ocen še potrdilo, da znači prav dobro 5, dobro 4.

Ker se je v zadnjem času ustanovilo mnogo novih meščanskih šol, je na meščanskih šolah veliko pomanjkanje kvalificiranih učnih moči, zato je tudi potrebno, da se prijavi in tudi sprejme večje število slušatelj(ice) iz dravske banovine. Naša organizacija bi posredovala za vse prosi(ke), ako se nam javite in kratko popiše(ke) vse pogoje, ki jih imate za sprejem. Želimo, da se prijavi čim več kandidatov za višjo pedagoško šolo za Zagreb in Beograd. Javite se na naslov: Udruženje nastavnikov meščanskih šol — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, Gregorčičeva 23.

— Počitniški učiteljski tečaj Rdečega križa priredi v Crikvenici od 10. julija do 15. avgusta PRK Zagreb. Za natančnejša navodila se je obrniti na: Savski banovinski odbor društva Rdečega križa — sekcija podmladek — v Zagrebu, Derenčinova 38.

DIJAKI - NIŽJEŠOLCI!

V dijaški internat »Učiteljski dom«, Ljubljana VII, Zibertova ulica 27 (Spodnja Šiška), se sprejemajo za šolsko leto 1939./40. na stanovanje in v popolno oskrbo glede prehrane in učenja dijaki gimnazijci - nižješolci, dijaki meščanskih šol in učenci ljudskih šol od III. razreda dalje. Prošnje, pismene ali ustne, za sprejem fantov v internat sprejema domova uprava, ki daje vsa potrebna pojasnila glede prehrane, stanovanja, pranja perila, oskrbnine itd. Izdatno in zdravo hrano dobe gojenci v domu petkrat na dan. Pranje perila oskrbuje zavod sam. Gojencem, ki so vedno pod nadzorstvom, nudijo pri pouku pomoč domovi prefekti s fakultetno izobrazbo. Letna oskrbnina se plača v devetih zaporednih mesečnih obrokih, počenši s septembrom. Mesec junij je oskrbnine prost. Na željo staršev preskrbimo fantom tudi učne knjige in druge šolske potrebščine. Uprava oskrbuje tudi prijave k sprejemnemu izpitu za prvi gimnazij-ski razred ter vpisovanje učencev vseh razredov ob pričetku šolskega leta, seveda vse dogovorno s cenjenimi starši. Oglasite se v domu za naš prospekt, odnosno ga zahtevajte pismeno.

Cenjene družine tovarišev učiteljev še posebej opozarjamo na tri brezplačna mesta v domu, ki se vzdržujejo iz socialnega fonda. Do teh treh mest imajo pravico učiteljski sinovi - sirote. Če bi sirot ne bilo, razdelimo njihova tri mesta na šest mest s polovično letno oskrbnino. Na teh šest mest pa lahko reflektira šest učiteljskih sinov, ki so pridni ter vredni in potrebni take ustanove. Vložite prošnje na upravo doma. Uprava.

POZIV!

Učiteljska društva prosimo, da takoj dostavijo sekciji prijave za junij in nakažejo članarino, ki naj bo do konca tega poslovnega leta v celoti poravnana.

Izpiske obračunov, po stanju 31. maja, so vsa društva te dni prejela.

Ne pozabite na nakazila!

Uprava.

— **Važno!** Prečitajte obvestilo, ki ga pri naša zadnja dvojna številka »Roditeljskega lista«! Od vestnosti in požrtvovalnosti poverjenikov je odvisen obstoj lista! Poravnajte do konca tekočega šolskega leta vso morebitno lanko in letošnji naročnino!

— **Maturantije državnega učiteljskega društva v Ljubljani iz l. 1914.** se sestanejo v nedeljo, 2. julija, v Ljubljani. Skupna sv. maša ob 10. uri v trnovski cerkvi. Nadaljnji program in skupno kosilo po želji.

— **Maturantje — Maribor 1924.** Petnajstletno mature bomo obhajali v nedeljo, dne 3. julija 1939., v Mariboru. Program: Ob 8. uri v franciškanski cerkvi maša za rajne profesorje in sošolce. Po maši malica v Narodnem domu, a ob 10.12 odhod z vlakom v Limbuš, kjer bi obedovali. Prijave za malico in kosilo pošljite čimprej tov. Fonzi (Kopriva, drž. učiteljska šola v Mariboru). **Zaželeno je polnoštevilna udeležba vseh tovarišev resničnih samcev in le slavnatih vdovcev — Kožle.**

— **Praznovanje desetletnice — mature.** Tovarišice - maturantke l. 1929. drž. ženskega učiteljskega društva v Mariboru spomnite se dane si obljube pred 10 leti! Sestanek 3. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v Mariboru v »Mariborskem dvoru«. Razne želje in predloge glede sestanka pošljite na naslov: Cesar-Firm Nija, učiteljica, Rogatec.

— **Popravek.** V prejšnji številki »Učiteljskega tovariša« v listku »Pri avtorju Dije« v Celju, je bil pečovodja mladinskega zbora tov. Ciril Pregelj pomotoma preimenovan v Cirila Jegliča, kar s tem popravljamo.

Albert Širok:

Kratek pogovor z avtorjem slikanice

Včasih pa je le dobro, da ima vlak zamudo! Sešla sva se z Radovanom Klopčičem po golem naključju na postaji v Mariboru v času, ko bi moral vlak že oditi. Ljudje so se trli na peronu in nestrpno čakali, a vlaka le ni bilo.

Izbral sem priliko in stavljal avtorju slikanice nekaj vprašanj.

— »Dedka Miho« ste prejeli?

— Prejel, hvala! Slikanice sem prav vesel. Nič manj seveda žena in moja dva otroka.

— O slikanici so se prav laskavo izrazili nekateri naši slikarji. Ali bi mi lahko povedal kaj o svojih slikarskih študijih in študijih svoje gospe?

— O kakih posebnih slikarskih študijih vam o naju — žal — ne morem poročati. Najina izobrazba v tem pogledu ne presega študija učitelja na meščanski šoli. Ker je pa želja vsakega k napredku stremedečega človeka, pogledati vsaj malo preko plotov, ki si ga je nekoč postavil deloma sam, deloma drugi, sva se z ženo iz ljubezni do slikarskega udejstvovanja od časa do časa poskušala izpopolnjevati se v olju, pastelu, akvarelu in grafični risbi. Omejevala sva se sprva pretežno na pokrajinske motive in tihožitja, v novjšem času pa so prilike nanesle, da sva se začela baviti tudi z ilustracijo.

— Kje ste sodelovali doslej?

— Kakor vidite sva oba samouka, ali bolje amaterja v slikarstvu in se kot taka nisva nameravala predstavljati javnosti. Prvotno sva slikala samo za dom in za ožji krog prijateljev in znancev, pa še to le priložnostno.

Zgodilo pa se je, da sva tu pa tam dobila kakor naročilo za ilustracije in sva delo rešila v splošno zadovoljstvo. Tako sva na primer sodelovala pri ilustriranju nove začetnice »Preljubo veselje, o kje si doma?«, ki je v tisku in mora vsak čas iziti.

— Kdo vam je dal pobudo za »Dedka Miho«?

— Da nisem čital razpisa natečaja Mladinske matice, bi slikanica danes še ne bila natisnjena. Otroci imajo zelo radi bogato ilustrirane knjige in tudi moja dva imata rada lepe barvaste slike. Ob vsaki priliki jih moram pregledovati z njima. Škoda le, da je med njimi več tujih kot domačih. Tudi otroka sta to že opazila. Naše so drobne, male, skromne knjižice, tuje pa velike, razkošne slikanice. Večkrat sem jima že moral razlagati, zakaj tuji morejo, mi pa ne moremo tiskati takih knjig za otroke. Otroka pa nista hotela razumeti zamotane zadeve in sta me prosila: »Očka, daj, naslikaj nama še ti eno tako veliko in lepo!« Oče pa se je nekaj časa umikal in izgovarjal, sčasoma pa se je vdal in ojunačil. Poskusil je z delom za njiju in — po za slugi Mladinske matice — sedaj tudi za druge.

— Zakaj ste izbrali vprav to snov?

— Snov za slikanico »Dedek Miha« je vzeta iz življenja, ki sva ga z ženo ponovno doživljala pri igranju z dečo. Večina igrar za domačo uporabo se je izdelala v domači fabrikaciji. Delo sva si z ženo tako razdelila, da se ni nihče dolgočasil. Seveda je morala prevzeti žena posle, ki spadajo bolj v ženski krog, jaz pa bolj druge. Mnogokrat je bila zasedba tudi drugačna. Skupno smo potem preizkušali domače umetnine v zabavo in dobro voljo vse družine. Tako se nama je snov za slikanico nudila kar sama po sebi. Midva sva samo poskušala dejanju in podvigom mladostnega in podjetnega dedka dati razgibano, pestro in mikavno slikarsko realnost, da bi

mogla služiti, kot podoba delavnega in do brega človeka za vzgled našim mladim in starim.

— Kako ste zadovoljni z opremo knjige, s tiskom in z besedilom?

— Tisk slikanice je v splošnem prav dober. Pri podrobnejšem pregledovanju pa sem opazil, da vse reprodukcije niso uspele enako dobro. Dočim so nekatere res brezhibne, je pri drugih tisk rdeče barve, nekoliko premalo. Pod drobnogledom bi se opazile še te in one male pomanjkljivosti. Nekatere gredo seveda tudi na moj račun in so posledica mojih začetniških težav in brzine dela, ki mi jo je narekoval natečaj Mladinske matice. V splošnem pa sem s tiskom prav zadovoljen. Reči moram, da v domačih knjigah zlepa nisem videl tako dobrih barvnih reprodukcij. Tudi primerna oblika formata knjige in lep papir npravlja prav prijeten vtis. Uvidevam, da se Mladinska matica res ni plašila velikih stroškov, da je izdala slikanico v opremi, ki je za naše prilike res prav presenečenje in zalozbi v ponos. — Z besedilom Anice Černejeve sem več kot zadovoljen — odlično je!

— Kakšni so pa vaši nadaljnji načrti?

— Ker zastopa »Dedek Miha« le moško plat v igri z otroki, imava z ženo v delu tudi že žensko predstavico, nekako sorodnico »Dedka Mihe« — »Teto Mici«. Slikanica je prav za prav že na pol gotova. Poleg tega imava v osnutkih nakazanih več načrtov, ki pa še nimajo določenih dokončnih naslovov. Dolgo imam tudi že v mislih neke vrste risane metode upodabljanje v pouku na osnovni šoli. Pri delu pa me plaši slutnja, da so take vrste knjige za nas le predrage in se jih založniki branijo.

Ta hip je pridrčal vlak. V naglici sva se poslovila. In komaj sem se preril skozi gosto gnečo ljudi v vagon, je brzec že odbrzel proti beli Ljubljani.